

УДК 343.6(477)

Руслана Геннадіївна ГОЛОВКО,

здобувач ступеня вищої освіти рівня «магістр»

навчально-наукового інституту № 3

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Наталія Володимирівна ФЕДОРОВСЬКА,

старший науковий співробітник наукової лабораторії

з проблем забезпечення публічної безпеки та порядку

навчально-наукового інституту № 3

Національної академії внутрішніх справ

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВУ В СІМ'Ї ШЛЯХОМ РАТИФІКАЦІЇ СТАМБУЛЬСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ

Насильство в сім'ї є однією з найбільш розповсюджених форм порушення прав людини. У більшості випадків протиправні дії проти когось із членів родини супроводжуються актами агресії, приниження та жорстокої поведінки. Подібні дії з боку насильника призводять до негативного фізичного, психічного та соціального стану здоров'я постраждалої особи чи кількох осіб, членів цієї родини. Як правило, найбільше страждають від сімейного насильства жінки та діти.

Саме Стамбульська Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу є революційним документом міжнародного права. Конвенція пропонує комплексний підхід протидії домашньому та гендерно обумовленому насильству.

Взагалі, Стамбульська конвенція це – міжнародний документ, який ратифікували вже 16 країн-членів Ради Європи. Україна брала участь у створенні Конвенції і підписала її ще 2011 року. Насильство над жінками у документі розуміється як порушення прав людини і форма дискримінації. Основними цілями Конвенції є: захист, попередження, переслідування і викорінення будь-яких форм насильства над жінками – фізичного, сексуального, психологічного, економічного, а також домашнього насильства.

Документ, крім того, передбачає сприяння викоріненню всіх форм дискримінації щодо жінок та заохочування

справжньої рівності між жінками і чоловіками, в тому числі шляхом розширення можливостей жінок. І що не менш важливо – розробку комплексної політики та заходів для захисту прав і надання допомоги потерпілим, для чого зобов'язує державу прийняти всі необхідні законодавчі заходи.

Конвенцією передбачено компенсацію морального та фізичного збитку і значну увагу приділено питанню захисту дітей-свідків та дітей-жертв насильства.

Ратифікація конвенції зобов'язує державу вжити низку заходів для запобігання і викорінення домашнього насильства. Держава повинна створити незалежний орган, який вироблятиме цілісну скоординовану політику протидії домашньому насильству; розробити форми співпраці з жіночими громадськими організаціями; збирати та аналізувати статистичні дані [1].

Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» [2] передбачає створення кризових і медико-реабілітаційних центрів для постраждалих органами місцевих влад, як і проведення низки інших заходів протидії насильству. Попри це, на жаль, більшість положень так і залишаються лише прописаними на папері.

За даними Міністерства соціальної політики наразі розроблено законопроект «Про запобігання та протидію домашнього насильства» [3]. Законопроект є достатньо амбіційним. Він передбачає заснування спеціалізованих закладів допомоги жертвам домашнього насильства, створення та функціонування цілодобових безоплатних «гарячих ліній» для надання кваліфікованої та конфіденційної консультації постраждалим, проведення досліджень причин та наслідків домашнього насильства, запуску інформаційно-просвітницької кампанії для запобігання насильницької поведінки у сім'ях. Існує також і Проект Закону України «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульської конвенції)» [4].

На нашу думку, попередження насильства в сім'ї повинно стати одним з пріоритетів як влади, так і активної громадськості.

З метою удосконалення кримінального та кримінально процесуального законодавство України для боротьби з

насильством стосовно жінок та домашнім насильством законодавці прийняли в першому читанні законопроект «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» [5].

Відповідно до нього, відповідальність несуть кривдники, навіть ті, які перебувають у близьких стосунках з жертвою (наприклад, хлопець або громадянський чоловік). Передбачено покарання у вигляді громадських робіт від 150 до 240 годин, арештом до шести місяців, обмеженням або позбавленням волі до п'яти років. Також, законопроектом передбачено, що суд може заборонити кривдникові перебувати в місці спільного проживання з постраждалою, наближатися на визначену відстань до місця, де вона мешкає, працює, навчається, контактувати з нею через інші засоби зв'язку як особисто, так і через третіх осіб, а також обмежити спілкування з дитиною у разі, коли домашнє насильство вчинено стосовно дитини або у її присутності. Але всі положення законопроекту знову відкладаються на невизначений термін.

Внесення запропонованих змін до законодавчих актів України дозволить запровадити додаткові заходи, спрямовані на створення запобіжних, захисних та каральних кримінально-правових механізмів боротьби з різним формами насильства стосовно жінок (зґвалтуванням та іншими актами сексуального насильства, примусовим шлюбом, примусовим абортom чи стерилізацією та ін.), а також з домашнім насильством, чим буде забезпечено відповідність законодавства України сучасним європейським стандартам у цій сфері та нагальним потребам українського суспільства.

Значну частину відносин із попередження насильства в сім'ї регулюють й інших законів України, норми яких повинні бути узгоджені положення запропонованого проекту Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Маються на увазі, крім чинного Закону України «Про попередження насильства в сім'ї», закони України «Про Національну поліцію», «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», «Про охорону дитинства», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та

молоддю», «Про соціальні послуги», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про протидію торгівлі людьми» тощо.

На нашу думку, ратифікація Стамбульської конвенції істотно наблизить Україну до європейських стандартів запобігання домашнього насильства, а також стане запорукою державного захисту постраждалих.

Список бібліографічних посилань

1. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами та пояснювальна доповідь. Стамбул, Туреччина. 11.V.2011 // Совет Европы : сайт. URL: <https://rm.coe.int/1680093d9e> (дата звернення: 24.10.2017).

2. Про попередження насильства в сім'ї : закон України від 15.11.2001 № 2789-III // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2789-14> (дата звернення: 24.10.2017).

3. Про запобігання та протидію домашньому насильству : проект закону України від 20.10.2016 № 5294 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=60306&pf35401=403963> (дата звернення: 24.10.2017).

4. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами : проект закону України від 14.11.2016 № 0119 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=60492&pf35401=406642> (дата звернення: 24.10.2017).

5. Про внесення змін до деяких законів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами : проект закону України від 12.07.2016 № 4952 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=59648&pf35401=395065> (дата звернення: 24.10.2017).

Одержано 24.10.2017

